

Antonín Vaishar, Margit Werner

REGIONÁLNÍ GEOGRAFIE – BUDOUCNOST GEOGRAFIE!

Příspěvek diskutuje problematiku regionální geografie jako geografické disciplíny. Obtíže jsou spatřovány v tradičním popisném charakteru regionálně geografického vzdělávání na jedné straně a v nejasných metodách regionálních syntéz, zvláště ve vztahu mezi přírodními a humánními aspekty regionů. Situace je komplikována tendencemi k prohlubování specializace v jednotlivých geografických vědách. Autoři spojují budoucnost regionální geografie s budoucností geografie jako takové. Moderní regionální geografie v tomto smyslu nesmí být pouhým souborem poznatků jednotlivých dílčích geografických věd, ale musí být vrcholnou geografickou disciplínou, zabývající se regiony a používající specifických metod včetně geografických informačních systémů. Za klíčové lze považovat relace mezi přírodními a sociálními aspekty regionálního vývoje. Hlavním cílem studia je vymezit proporce mezi specifickými jevy a obecnými vlastnostmi regionů. Je nezbytné vybudovat teorii regionální geografie při využití dílčích teorií: regionalizace, hierarchie regionů, regionální typologie, parciálních syntetických přístupů v geografii.

Barbara Žižková, Tomáš Pánek

GEOMORFOLOGICKÁ TRANSFORMACE BRACHYSYNKLINÁLY HODSLAVICKÉHO JAVORNÍKU (MORAVSKOSLEZSKÉ BESKYDY, ČESKÁ REPUBLIKA)

Příspěvek se zabývá hodnocením vztahu mezi specifickou geologickou strukturou a kvarténními geomorfologickými procesy, které formují georeliéf západní části Moravskoslezských Beskyd. V minulosti byla četným tvarům připisována geneze spojená s vývojem terciérních zarovnaných povrchů a s pleistocénními periglaciálními procesy. Na základě nejnovějšího výzkumu, založeného na multidisciplinárním přístupu, je však území interpretováno jako výsledek selektivní denudace litologicky pestrých hornin slezské jednotky, které byly během štýrské příkrovové fáze deformovány do podoby k JV ponořené brachysynklinály. Určujícím reliéfovým procesem jsou hluboké svahové deformace, které modelují zejména okrajový "escarpment" brachysynklinální struktury. Z hlediska morfometrie patří území k nejméně exponovaným polohám slezské jednotky, přesto zde nacházíme jedny z nejrozsáhlejších svahových deformací ve flyšových Karpatech. To je dokladem, že hlavním predispozičním faktorem svahových deformací ve slezské jednotce Karpat je geologická struktura. Svahové deformace měly v holocénu velký vliv na dynamiku a morfologii údolí vodních toků, což je doloženo několika příklady hrazení údolí sesuvy.

Grzegorz Jankowski

ČASOPROSTOROVÉ ZMĚNY RYBNÍKÁŘSTVÍ V OBLASTI RUDY WIELKIE (POLSKO)

Příspěvek se zabývá rozvojem rybníkářství v oblasti Rudy Wielkie (Slezsko, Polsko). Rybníkářství v této oblasti sahá až k přelomu 14. století. V té době zde bylo velké množství rybníků, z nichž okolo 300 bylo zničeno během husitských válek v 15. století. Prvním zdrojem, který je možno využít pro Studium změn rybníční sítě ve studované oblasti v prostoru i čase je mapa J.W. Wielanda z roku 1736. Nejvýznamnějším historickým zdrojem pro výzkum rybníkářství v této oblasti je však německá mapa Meßtischblätter von Deutschen Reiche z let 1883-1923. Srovnávací analýza archívních materiálů a záznamů sesbíraných v průběhu terénního výzkumu potvrdila existenci 32 nádrží různých velikostí i funkcí a 32 objektů vodní architektury ve formě pozemních staveb (příčných hrází pro hrazení vody v nádržích a bočních hrází pro udržování vody v rybnících).

Jan Munzar, Mathias Deutsch, Libor Elleder, Stanislav Ondráček, Eva Kallabová, Mojmir Hrádek

DOKUMENTACE HISTORICKÝCH POVODNÍ VE STŘEDNÍ EVROPĚ POMOCÍ POVODŇOVÝCH ZNAČEK A JINÝCH EPIGRAFICKÝCH PAMÁTEK

Povodně, které postihly Českou republiku i sousední státy střední Evropy v červenci 1997 a v srpnu 2002, představovaly mimořádné přírodní katastrofy. Většinu lidí tyto extrémy zaskočily, protože v posledních více než sto letech se takové velké povodně nevyskytly – došlo ke ztrátě povodňové paměti. Cílem tohoto článku historicko-geografického zaměření je prezentovat výběr ze vznikající originální dokumentace dochovaných materiálních památek v terénu na povodně v minulosti. Evidence značek kulminací vodní hladiny na budovách a mostech, pamětních desek nebo pomníků obětem je totiž jedním z méně využívaného typu podkladů pro dokumentaci a rekonstrukci historických povodní, který přispívá k oživení povodňové paměti. Je dokumentováno celkem 33 příkladů lokalit s povodňovými značkami nebo jinými epigrafickými památkami ze střední Evropy. Z toho jich připadá na území České republiky 17, na Slovensko 4, na

Polsko 2, na Německo a Rakousko po 5 lokalitách. Z hydrologického hlediska se jich nachází v povodí Labe v Čechách 10, v povodí Labe v Německu 4 a v povodí Rýna 1. Povodí řeky Moravy je zastoupeno 4 lokalitami, povodí Dunaje reprezentuje na území Rakouska 5 a na území Slovenska 4 lokality. V povodí Odry na Moravě nebo v české části Slezska se nachází 2, v Čechách (v Broumově na řece Stěnavě) 1 a v Polsku 2 lokality.

ZPRÁVY

Antonín Vaishar: SOCIÁLNĚ PROSTOROVÉ DŮSLEDKY DEMOGRAFICKÝCH ZMĚN VE MĚSTECH VÝCHODNÍ ČÁSTI STŘEDNÍ EVROPY